

VALTIONEUVOSTON ASETUKSET TUOTTEIDEN JA PALVELUJEN ESTEETTÖMYYS- JA SAAVUTETTAVUUSVAATIMUKSISTA

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksena on antaa uusi valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista (uusi, ehdotettava laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista 6 §), uusi valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille (digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain 10 c §:n nojalla) ja uusi valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille (sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 b §:n ja 194 h §:n nojalla).

Asetuksien tarkoituksena on konkretisoida Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista, jäljempänä *esteettömyysdirektiivi*, asetettuja esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksia valikoiduille tuotteille ja palveluille. Kyseessä on tietyille tuotteille ja palveluille esteettömyysdirektiivissä säädetyt pakolliset esteettömyysvaatimukset.

Kun tuotteista ja palveluista tehdään esteettömämpiä, yhteiskunnasta tulee osallistavampi ja vammaisten henkilöiden itsenäinen elämä helpottuu. Esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksilla edistetään jokaisen, ja erityisesti vammaisten henkilöiden, mahdollisuutta käyttää tuotteita ja palveluja itsenäisesti ja siten parannetaan jokaisen, ja erityisesti vammaisten henkilöiden, mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti tuotteita ja palveluja.

Nykytila

Suomessa ei ole sääntelyä, joka kattaisi ne vaatimukset, jotka esteettömyysdirektiivi asettaa tuotteille ja palveluille.

Tuotteiden esteettömyysvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista (/), jonka perusteella ehdotetaan säädettäväksi asetus, jossa tarkennettaisiin tuotteisiin sovellettavia esteettömyysvaatimuksista. Laissa eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista säädettäisiin soveltamisalasta ja yleisistä vaatimuksista, ja asetuksessa taas säädettäisiin tarkemmin tuotteisiin kohdistuvista esteettömyysvaatimuksista. Asetuksessa eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista ehdotetaan, että tuotteessa itsessään olevien käyttötietojen ja tuotteen käyttöohjeiden tiedot tulisi olla helposti saatavilla. Kaikkien tuotteiden käyttöliittymässä ja toiminnallisuudessa olisi oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden helposti käytettävä, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tukipalvelujen, joita ovat esimerkiksi neuvontapalvelut, puhelinkeskukset, tekninen tuki, välityspalvelut, koulutuspalvelut, tulisi antaa tietoja esteettömyydestä esteettömiä ja saavutettavia viestintätapoja käyttäen. Muun tuotteen kuin itsepalvelupäätteen pakkaus tulisi suunnitella esteettömäksi ja tuotteen pakkausta ja käyttöä, asennusta, huoltoa ja hävittämistä koskevat ohjeet tulisi olla helposti saatavilla. Lisäksi olisi huomioitava toiminnallisia suorituskykyä koskevat vaatimukset eli vaihtoehtoisesti tarjottava vähintään yksi käyttötapa käyttää tuotetta tai mahdollistettava tuotteen käyttö noudattamalla toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia. Ehdotettavalla asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä näistä esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson I, II ja VII vaatimuksista ja niiden soveltamisesta tuotteisiin.

Digitaalisten palveluiden saavutettavuusvaatimuksista säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 7 §:n 1 momentissa. Saavutettavuusvaatimukset määritellään Euroopan unionin virallisessa lehdessä Euroopan komission julkaisemissa viitetiedoissa, jotka koskevat yhdenmukaistettuja standardeja tai niiden osia. Käytännössä kyseeseen tulee EN 301 549 v3.2.1 (2021-03) standardi: Tieto- ja viestintätekniisten tuotteiden ja palvelujen saavutettavuusvaatimukset (jäljempänä *EN 301 549*). Eurooppalaista standardia on päivitetty ja siihen liittyvät uusimmat viitetiedot on julkaistu Euroopan Unionin virallisessa lehdessä 11.8.2021. Näin ollen noudatettava standardiversio on EN 301 549 v3.2.1 (2021-03). Saavutettavuusvaatimuksista säädetään siis jo nyt digipalvelulain tasolla. Digipalvelulain mukaan kaikkien soveltamisalaan kuuluvien digitaalisten palvelujen tulee täyttää

digipalvelulain 7 §:n 1 momentin mukaisesti saavutettavuusvaatimukset. Esteettömyysdirektiivistä johdettavat lisävaatimukset sisältyvät direktiivin liitteen I jaksoihin III ja IV. Esteettömyysdirektiivin lisävaatimusten noudattamiseksi palveluntarjoajan olisi annettava tietoa digitaalisen palvelun toiminnasta sekä tarjottava tukipalveluja saavutettavuuden tueksi. Lisäksi digipalvelulain mukaisten pankkipalvelujen olisi täytettävä Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso ja sähkökirjoja tarjoavien digitaalisten palvelujen olisi oltava saavutettavia siten, että sähkökirjoja voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida.

Esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksia sisältyy sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöihin pääsyn tarjoavien palvelujen osalta sekä sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014) että digipalvelulakiin. Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa säädetään sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöihin pääsyn tarjoavien palvelujen esteettömyysdirektiivin mukaisista yleisistä ja erityisistä esteettömyysvaatimuksista. Lisäksi lain 211 § sisältää sääntelyä itse audiovisuaalisten sisältöjen esteettömyydestä äänitekstityspalveluun liittyvien velvollisuuksien osalta. Laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta säädetään puolestaan digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista. Sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöihin pääsyn tarjoavien palvelujen osalta digipalvelulain mukaisia saavutettavuusvaatimuksia sovelletaan kyseisiin palveluihin, sikäli kuin ne ovat digipalvelulain mukaisia digitaalisia palveluita.

Sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavien palvelujen esteettömyydestä säädetään laissa sähköisen viestinnän palveluista. Näitä palveluja koskevat yleiset esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimukset määräytyvät joko sähköisen viestinnän palvelulain tai digipalvelulain perusteella. Digipalvelulain soveltamisalaan kuuluvat yleisten saavutettavuusvaatimusten osalta ne sähköisen viestinnän ja audiovisuaalisiin sisältöihin pääsyn tarjoavat palvelut, jotka ovat digipalvelulain mukaisia digitaalisia palveluja. Digitaalisia palveluja ovat verkkosivut ja mobiilisovellukset sekä niihin liittyvät toiminnallisuudet. Sähköisten viestintäpalvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavien palvelujen, siltä osin kuin ne eivät ole digipalvelulain mukaisia digitaalisia palveluja, tulee noudattaa sähköisen viestinnän palvelulain 194 b §:n yleisiä esteettömyysvaatimuksia ja niihin liittyviä tarkempia vaatimuksia, jotka annettaisiin tällä asetuksella. Asetuksella säädettäisiin lisäksi tarkemmin lain 194 h §:n toiminnallista suorituskykyä koskevista vaatimuksista. Toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset ovat esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson VII mukaisia vaatimuksia.

Lisävaatimusten osalta kaikkien sähköisten viestintäpalvelujen ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavien palvelujen tulee noudattaa sähköisten viestinnän palvelulain 194 c §:n ja 194 d §:n vaatimuksia riippumatta siitä, ovatko nämä palvelut digipalvelulain mukaisia digitaalisia palveluja vai ei. Palvelujen lisävaatimuksilla tarkoitetaan esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV mukaisia lisävaatimuksia.

Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III mukaisista esteettömyysvaatimuksista sähköisille viestintäpalveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille. Asetus sisältäisi säännökset palvelun toiminnasta annettavista tiedoista sekä tiedoista, jotka koskevat palvelun tarjoamiseen käytettäviä tuotteita. Laissa sähköisen viestinnän palveluista on sen 194 b §:ssä säädetty palveluntarjoajien tiedonantovelvoitteesta koskien palvelun toimintaa. Asetuksella siten tarkennettaisiin lain 194 b § mukaisen tiedonantovelvoitteen sisältöä. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset myös direktiivin liitteen I jakson VII toiminnallista suorituskykyä koskevista vaatimuksista. Toiminnallista suorituskykyä koskevista vaatimuksista olisi säädetty sähköisen viestinnän palvelulain 194 h §:ssä ja asetuksella tarkennettaisiin vaatimusten sisältöä.

Tausta ja esteettömyysdirektiivin sisältö

Esteettömyysdirektiivi annettiin 17 huhtikuuta 2019. Direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka koskevat tiettyjen tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia, erityisesti poistamalla ja ehkäisemällä esteitä, joita tiettyjen esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaalle liikkuvuudelle aiheutuu jäsenvaltioiden erilaisista esteettömyysvaatimuksista. Näin voitaisiin lisätä esteettömien

tuotteiden ja palvelujen saatavuutta sisämarkkinoilla ja parantaa asiaankuuluvien tietojen esteettömyyttä. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat tuotteet ja palvelut on määritelty vaikutusten arvioinnin valmistelun aikana toteutetun seulonnan perusteella, minkä yhteydessä yksilöitiin tuotteet ja palvelut, jotka ovat merkityksellisiä vammaisille henkilöille ja joista jäsenvaltiot ovat antaneet tai saattavat antaa toisistaan poikkeavia, sisämarkkinoiden toiminnalle vahingollisia kansallisia esteettömyysvaatimuksia. Kansallisesti lakien soveltamisala vastaa esteettömyysdirektiivin soveltamisalaa.

Direktiivissä todetaan, että toiminnalliset esteettömyysvaatimukset on säädettävä pakollisiksi, ja ne olisi laadittava yleisten tavoitteiden muodossa. Kyseisten vaatimusten olisi oltava riittävän tarkkoja, jotta voidaan luoda oikeudellisesti sitovia velvoitteita, ja riittävän yksityiskohtaisia, jotta voidaan arvioida vaatimustenmukaisuutta ja varmistaa siten sisämarkkinoiden moitteeton toiminta direktiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden ja palvelujen osalta.

Vaatimuksissa olisi myös jätettävä joustovaraa innovointia varten.

Vaatimukset on siis säädettävä kansallisesti vastaamaan esteettömyysdirektiivin liitteen I vaatimuksia valikoiduille tuotteille ja palveluille. Vaatimuksista annettaisiin kansallisesti asetukset.

Tuotteet

Eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain 2 §:n mukaisesti lakia sovelletaan direktiivin mukaisiin tuotteisiin.

Sovelletaan seuraaviin tuotteisiin, jotka saatetaan markkinoille 28 päivän kesäkuuta 2025 jälkeen:

- a) kuluttajien käyttöön tarkoitetut yleiskäyttöiset tietokonelaitteistot ja kyseisten laitteistojen käyttöjärjestelmät;
- b) itsepalvelupäätteperiaatteella toimivat
 - i) maksupäätteet;
 - ii) seuraavat itsepalvelupäätteet, jotka on tarkoitettu tämän direktiivin kattamien palvelujen tarjoamiseen:
 - pankkiautomaatit;
 - matkalippuautomaatit;
 - lähtöselvitysausomaatit;
 - tietojen tarjoamiseen käytettävät vuorovaikutteiset itsepalvelupäätteet, paitsi ajoneuvojen, lentokoneiden, laivojen tai liikkuvan kaluston kiinteiksi osiksi asennetut päätteet;
- c) sähköisiin viestintäpalveluihin käytettävät kuluttajapäätelaitteet, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia;
- d) kuluttajapäätelaitteet, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja; sekä
- e) sähköiset lukulaitteet.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I mukaisesti tuotteiden tulee täyttää esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson I vaatimukset ja itsepalvelupäätteitä lukuun ottamatta jakson II lisävaatimukset. Lisäksi tulee ottaa huomioon jakson VII toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset.

Tuotteet on suunniteltava ja valmistettava siten, että vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään niitä mahdollisimman laajalti, ja niihin on liitettävä helposti saatavilla olevat tiedot tuotteiden toiminnasta ja esteettömyysominaisuuksista, jos mahdollista itse tuotteeseen tai sen päälle.

Tiedonantovaatimukset:

- a) tuotteessa itsessään olevien tuotteen käyttötietojen (merkintöjen, ohjeiden ja varoitusten) on oltava
 - i) saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
 - ii) esitetty ymmärrettävässä muodossa;
 - iii) esitetty käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;

iv) esitetty käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä.

b) tuotteen käyttöohjeet, muun muassa ohjeet tuotteen esteettömyystoimintojen käytöstä, niiden aktivoinnista ja niiden yhteentoimivuudesta tukiratkaisujen kanssa, jos ne eivät ole itse tuotteessa vaan ne asetetaan saataville tuotteen käytön tai muiden välineiden kuten verkkosivuston avulla, on asetettava julkisesti saataville, kun tuote saatetaan markkinoille, ja lisäksi niiden on

- i) oltava saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- ii) oltava esitetty ymmärrettävässä muodossa;
- iii) oltava esitetty käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;
- iv) oltava esitetty käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä;
- v) oltava saatavilla tekstimuodossa, joka soveltuu niiden sisällön esittämiseen myös vaihtoehtoisissa avustavissa muodoissa usealla eri tavalla ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
- vi) oltava muun kuin tekstisisältönsä osalta saatavilla myös vaihtoehtoisessa esitysmuodossa;
- vii) sisällettävä tuotteen käyttöliittymän kuvaus (käsittely, komennot ja palaute, syöte ja tuloste)
- viii) sisällettävä tuotteen toiminnallisuuden kuvaus toiminnoilla, joilla pyritään vastaamaan vammaisten henkilöiden tarpeisiin
- ix) sisällettävä kuvaus tuotteen ohjelmistosta ja laitteistosta, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin; kuvaukseen on sisällytettävä luettelo apuvälineistä, joiden toimivuus tuotteen kanssa on testattu.

Tuotteen, muun muassa sen käyttöliittymän, osissa ja toiminnoissa on oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden kannalta helposti käytettävä, havaittava, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava.

Tätä varten on varmistettava, että

- a) jos kyseessä on viestintätuote, henkilöiden välinen viestintä, sen hallinta, siihen liittyvien tietojen välittäminen sekä sen ohjaaminen ja orientaatio mukaan luettuina, tuote mahdollistaa kyseiset toiminnot useamman kuin yhden aistikanavan kautta; tähän kuuluvat näkö-, kuulo- ja tuntoaistiin sekä puheeseen perustuvien toimintojen vaihtoehdot;
- b) jos tuotteessa käytetään puheeseen perustuvia toimintoja, siinä on viestintää, käytön ohjausta ja orientaatiota varten vaihtoehtoisia ratkaisuja puhe- ja äänitoiminnoille;
- c) jos tuotteessa käytetään visuaalisia elementtejä, sen viestintään, tiedonvälitykseen ja hallintaan liittyviä elementtejä on helppo suurentaa ja niiden kirkkautta ja kontrastia on helppo säätää ja varmistaa yhteentoimivuus ohjelmien ja apuvälineiden kanssa käyttöliittymässä navigointia varten;
- d) jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä värien avulla, se sisältää väreille vaihtoehtoiset toteutustavat;
- e) jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä äänimerkkien avulla, se sisältää äänimerkeille vaihtoehtoiset toteutustavat;
- f) jos tuotteessa käytetään visuaalisia elementtejä, siinä on joustavat keinot selkeyttää näkyviä merkkejä;
- g) jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia, käyttäjä voi säätää tuotteen äänenvoimakkuutta ja äänen nopeutta ja tuotteessa on tehostettuja ääniominaisuuksia esimerkiksi ympäröivistä tuotteista tulevien häiritsevien äänisignaalien vähentämiseksi sekä äänen selkeyden parantamiseksi;
- h) jos tuotetta käytetään ja ohjataan käsin, siinä on sekvenssiohjaus ja vaihtoehdot hienomotoriikkaa vaativalle ohjaukselle, jotta tuotteen hallinta ei edellyttäisi usean eri ohjaimen samanaikaista käyttöä; lisäksi tuotteessa on käytettävä tuntoaistin avulla erottuvia osia;
- i) tuotteen käyttötavat eivät edellytä laajaa ulottuvuutta ja suurta voimaa;
- j) tuotteessa vältetään valoherkkyyshaittoja altistavia käyttötapoja;
- k) tuote suojaa käyttäjän yksityisyyttä tämän käyttäessä esteettömyysominaisuuksia;
- l) tuotteessa on biometriselle tunnistukselle ja hallinnalle vaihtoehtoinen toteutustapa;
- m) tuotteen toiminnot ovat johdonmukaisia ja käyttäjän toimille on varattu riittävästi aikaa;
- n) tuotteessa on oltava ohjelmisto ja laitteisto, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin;

o) tuote on seuraavien alakohtaisten vaatimusten mukainen:

i) itsepalvelupäätteet:

- tuotteessa on tekstistä puheeksi -ominaisuus;
- tukevat omien kuulokkeiden käyttöä;
- ilmoittavat käyttäjälle useamman kuin yhden aistikanavan kautta, kun käyttäjältä edellytetään oikea-aikaista vastausta;
- antavat mahdollisuuden pidentää vastausaikaa;
- on varustettava sormin koskettamalla erottuvilla näppäimillä ja ohjaimilla, jos tuotteessa on näppäimiä ja ohjaimia, ja lisäksi tuotteessa on oltava riittävä kontrasti;
- on suunniteltava niin, että esteettömyysominaisuuksia tarvitsevien käyttäjien ei erikseen tarvitse ottaa ominaisuuksia käyttöön;
- on suunniteltava yhteensopiviksi unionin tasolla saatavilla olevan apuvälineteknologian kanssa, jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia tai äänimerkkejä; tällaisia apuvälineitä ovat esimerkiksi kuulemista edistävät teknologiat, kuten kuulolaitteet, T-ohjelmat, sisäkorvaistutukset ja kuulemisen apuvälineet;

ii) sähköiset lukulaitteet: tuotteessa on tekstistä puheeksi -ominaisuus;

iii) sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävät kuluttajapäätelaitteet, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia:

- on varustettava reaaliaikaisella tekstitysominaisuudella ja hifi-äänentoiston tuella, jos tällaisissa tuotteissa käytetään äänen lisäksi tekstiä;
- jos tuotteissa käytetään tekstin ja äänen lisäksi tai niihin yhdistettynä video-ominaisuuksia, niissä on täydelliset interaktiivisuusominaisuudet (total conversation), synkronoidut ääniominaisuudet, reaaliaikainen tekstitys ja viittomakielisen viestinnän mahdollistavaa resoluutiota käyttävä videokuva mukaan luettuina;
- on kyettävä yhdistämään langattomasti kuulemista edistävään teknologiaan;
- eivät saa aiheuttaa häiriötä apuvälineille;

iv) kuluttajapäätelaitteiden, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja, on tuotava vammaisten henkilöiden käyttöön audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajan valikoimaan kuuluvat esteettömyysominaisuudet, jotka liittyvät käyttöön, valintaan, hallintaan, henkilökohtaiseen räätälöintiin ja apuvälineisiin tehtävään tiedonsiirtoon.

Tukipalvelujen (neuvontapalvelut, puhelinkeskukset, tekninen tuki, välityspalvelut ja koulutuspalvelut) on tarvittaessa annettava tietoja tuotteen esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettä viestintätapoja käyttäen.

Jotta vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään tuotteita mahdollisimman laajalti, esteettömyys on otettava huomioon tuotteiden pakkauksissa ja ohjeissa edellä vaatimuksissa esitetyn lisäksi.

Tämä merkitsee seuraavaa:

- a) tuotteen pakkaus, mukaan lukien siinä annetut tiedot (esimerkiksi tiedot avaamisesta, sulkemisesta, käytöstä ja hävittämisestä) sekä mahdolliset tuotteen esteettömyysominaisuuksia koskevat tiedot, on suunniteltava esteettömäksi; kyseiset esteettömyyttä koskevat tiedot on lisäksi mahdollisuuksien mukaan annettava tuotteen pakkauksessa;
- b) tuotteen käyttöä, asennusta, huoltoa, varastointia ja hävittämistä koskevien ohjeiden, jotka eivät ole itse tuotteessa vaan, jotka asetetaan saataville muiden välineiden kuten verkkosivuston avulla, on oltava julkisesti saatavilla, kun tuote saatetaan markkinoille, ja lisäksi niiden on täytettävä seuraavat vaatimukset:
 - i) ohjeet ovat saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
 - ii) ne esitetään ymmärrettävässä muodossa;
 - iii) ne esitetään käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;
 - iv) ne esitetään käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä;
 - v) ohjeiden sisältö on oltava saatavilla tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta; sekä
 - vi) muuta kuin tekstisisältöä käsittävien ohjeiden on oltava saatavilla myös sisällön vaihtoehtoisessa.

Palvelut

Digipalvelulain 3 a luvun ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 22 a luvun mukaan lakeja sovelletaan direktiivin mukaisiin palveluihin.

Sovelletaan seuraaviin palveluihin, joita tarjotaan kuluttajille 28 päivän kesäkuuta 2025 jälkeen:

- a) sähköiset viestintäpalvelut, paitsi koneiden välisten palvelujen tarjoamiseen käytettävät siirtopalvelut;
- b) palvelut, jotka tarjoavat pääsyn audiovisuaalisiin mediapalveluihin;
- c) seuraavat lento-, linja-auto-, rautatie- ja vesiliikenteen henkilöliikennepalvelujen osat, lukuun ottamatta kaupunki- ja esikaupunkiliikennepalveluita sekä alueellisia liikennepalveluita, joita koskevat vain v alakohdan osat:
 - i) verkkosivustot;
 - ii) mobiililaitepohjaiset palvelut, myös mobiilisovellukset;
 - iii) sähköiset liput ja sähköiset matkalippupalvelut;
 - iv) kuljetuspalveluja koskevien tietojen välittäminen, reaaliaikaiset matkatiedot mukaan luettuina; tiedotusnäyttöjen osalta tämä koskee vain unionin alueella sijaitsevia vuorovaikutteisia näyttöjä; sekä
 - v) unionin alueella sijaitsevat vuorovaikutteiset itsepalvelupäätteet, joita käytetään kyseisten henkilöliikennepalvelujen minkä tahansa osan tarjoamiseen, lukuun ottamatta ajoneuvojen, lentokoneiden, laivojen tai liikkuvan kaluston kiinteiksi osiksi asennettuja päätteitä;
- d) kuluttajille tarkoitetut pankkipalvelut;
- e) sähkökirjat ja niiden lukemiseen tarkoitetut ohjelmistot; ja
- f) verkkokaupan palvelut.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I mukaisesti palvelujen tulee täyttää esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III vaatimukset ja jakson IV lisävaatimukset tietyille palveluille.

Jotta vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään palveluja mahdollisimman laajalti, esteettömyys on otettava huomioon kyseisten palvelujen tarjonnassa seuraavasti:

- a) varmistetaan, että palvelun tarjoamiseen käytettävät tuotteet ovat esteettömyysdirektiivin liitteen I ja tarvittaessa myös II jaksossa vahvistettujen sääntöjen mukaiset;
- b) annetaan tietoa palvelun toiminnasta, ja jos palvelun tarjoamiseen käytetään tuotteita, annetaan tietoa siitä, miten kyseiset tuotteet liittyvät palveluun, millaiset esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa, seuraavien seikkojen osalta:
 - i) annetaan tiedot saataville useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
 - ii) esitetään tiedot ymmärrettävässä muodossa;
 - iii) esitetään tiedot käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita;
 - iv) annetaan tietosisältö saataville tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta;
 - v) esitetään tiedot käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä;
 - vi) täydennetään tietoja muun kuin tekstisisältönsä osalta esittämällä sisältö myös vaihtoehtoisessa muodossa; ja vii) annetaan palvelun tarjoamisessa tarvittavat sähköiset tiedot johdonmukaisella ja riittävällä tavalla siten, että palvelut tietoisineen on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti.
- c) Tehdään verkkosivustoista, muun muassa niihin liittyvistä verkkosovelluksista, ja mobiililaitepohjaisista palveluista, myös mobiilisovelluksista, esteettömiä johdonmukaisella ja riittävällä tavalla siten, että palvelut tietoisineen on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti.
- d) Tukipalvelujen (neuvontapalvelut, puhelinkeskukset, tekninen tuki, välityspalvelut ja koulutuspalvelut) on tarvittaessa annettava tietoja palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettömiä viestintätapoja käyttäen.

Tiettyihin palveluihin liittyvät lisävaatimukset:

Jotta vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään palveluja mahdollisimman laajalti, on palvelujen tarjoamisessa otettava käyttöön toimintoja, käytäntöjä, toimintaperiaatteita ja menettelyjä sekä mukautuksia, joilla pyritään ottamaan huomioon vammaisten henkilöiden tarpeet ja varmistamaan yhteentoimivuus avustavien teknologioiden kanssa:

a) kuluttajapankkipalvelut:

i) tarjotaan tunnistustapoja, sähköisen allekirjoittamisen tapoja, turvallisuusominaisuuksia ja maksupalveluja, jotka tietoisesti ovat helposti havaittavia, hallittavia ja ymmärrettäviä ja jotka ovat toimintavarmoja;

ii) varmistetaan, että tiedot ovat ymmärrettäviä siten, että vaikeusaste on enintään Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso;

b) sähkökirjat:

i) varmistetaan, että sekä ääntä että tekstiä sisältävä sähkökirja tarjoaa synkronoitua tekstiä ja ääntä;

ii) varmistetaan, että sähkökirjan digitaaliset tiedostot eivät estä avustavaa teknologiaa toimimasta moitteettomasti;

iii) varmistetaan pääsy sisältöön, navigointi tiedostosisällössä ja näkymässä, dynaaminen näkymä mukaan luettuna, sekä sisällön esittäminen selkeällä, joustavalla tavalla käyttäjän valintojen mukaan;

iv) mahdollistetaan sisällön vaihtoehtoiset esittämistavat ja sen yhteentoimivuus eri avustavien teknologioiden kanssa siten, että sisältö on havaittavissa, ymmärrettävissä, hallittavissa ja toimivaa;

v) tehdään sähkökirjat helpommin löydettäviksi välittämällä metadatan avulla tietoa niiden esteettömyysominaisuuksista;

vi) varmistetaan, että digitaalisten oikeuksien hallintamenetelmät eivät estä esteettömyysominaisuuksien toimintaa;

c) verkkokaupan palvelut:

i) annetaan tietoa myytävien tuotteiden ja palvelujen esteettömyydestä, jos siitä vastuussa oleva talouden toimija on toimittanut kyseiset tiedot;

ii) varmistetaan, että tunnistus-, suojaus- ja maksutoiminnot ovat esteettömiä, jos ne toimitetaan osana palvelua eikä erillisenä tuotteena tekemällä ne sellaisiksi, että ne on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti;

iii) tarjotaan tunnistustapoja, sähköisen allekirjoittamisen tapoja ja maksupalveluja, jotka tietoisesti ovat helposti havaittavia, hallittavia ja ymmärrettäviä ja jotka ovat toimintavarmoja.

Yhdenmukaistetut standardit ja vaatimuksenmukaisuusolettama

Komissio voi pyytää esteettömyysdirektiivin 15 artiklan mukaisesti standardointitoimistoja laatimaan yhdenmukaiset standardit esteettömyysvaatimuksista. Komissio on käyttänyt mandaattiaan artiklan määräajan mukaisesti eli 28.6.2021 mennessä ja pyytänyt yhtä tai useampaa eurooppalaista standardointiorganisaatiota laatimaan yhdenmukaistettuja standardeja liitteessä I säädettyjä tuotteiden esteettömyysvaatimuksia varten. Sama pyyntö on tehty myös palvelujen esteettömyysvaatimuksista. Komission tavoite on, että standardit olisivat voimassa, kun esteettömyysvaatimuksia aletaan soveltaa 28.6.2025.

Pyynnön kohteena on kuusi standardia. Kolme ensimmäistä ovat uusia ja 4-6 olemassa olevia standardeja, joita ehdotetaan päivitettäväksi (alla listaus standardeista englanniksi):

1. Harmonised standard(s) setting up requirements on the accessibility of non ICT information related to products
2. Harmonized standard for the accessibility of support services related to products and services (help desks, call centres, technical support, relay services and training services)
3. Harmonized standard for the accessibility of emergency communications and for the answering of emergency communications by the PSAPs (including to the single European Emergency number 112)
4. EN 301 549 Accessibility requirements for ICT products and services
5. EN 17161:2019 Design for All - Accessibility following a Design for All approach in products, goods and services - Extending the range of users
6. EN 17210 Accessibility and usability of the built environment - Functional requirements

Yhdenmukaistetuissa standardeissa on esitettävä yksityiskohtaiset tekniset, tieteelliset tai menetelmälliset eritelvät esteettömyysvaatimuksista tuotteiden suunnittelun, tuotannon ja palvelujen tarjoamisen osalta, jotta

esteettömyysvaatimuksia voidaan noudattaa kyseisessä direktiivissä. Standardit auttavat täyttämään vaatimukset ja niitä noudattamalla voi osoittaa täyttävänsä vaatimukset (vaatimuksenmukaisuusolettama). Standardit perustuisivat esteettömyysdirektiivin liitteeseen I. Standardit eivät koske kaikkia esteettömyysdirektiivin liitteen I vaatimuksia, mutta edelleen kaikkia liitteen I mukaisia vaatimuksia tulisi noudattaa.

Euroopan unionissa tuotteita tai palveluja tuottava, myyvä tai tarjoava voi noudattaa hyvin erilaisia esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksia. Joissain tapauksissa vaatimukset ovat jopa ristiriidassa keskenään. Selkeiden ja yhtenäisten standardien pitäisi siksi vahvistaa sisämarkkinoita ja edistää kohtuuhintaisten, esteettömien ja saavutettavien tuotteiden ja palvelujen saatavuutta. Tämän pitäisi lisätä myös suomalaisten tuotteiden ja palvelujen kilpailukykyä.

Asetusehdotuksien vaikutukset

Esteettömyysdirektiivin täytäntöönpanon vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksen eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi antamisen yhteydessä. [Hallituksen esitysluonnos](#) on ollut lausunnoilla 17.12.2021-1.2.2022. Vaikutustenarviointiraportti kokonaisuudessaan [Hankeikkunassa](#).

Direktiivin kansallinen implementointi voi tuoda haasteita erityisesti direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluville talouden toimijoille, kun ne joutuvat mukauttamaan tuotteitaan ja palveluitaan esteettömyysvaatimusten mukaisiksi. Toisaalta, mitä paremmin esteettömyysasiat on huomioitu jo tässä vaiheessa, on kustannusten nousu mahdollisesti hyvin maltillista. Euroopan komission arvion mukaan ETA-alueelle kohdistuvat ylimääräiset tuotantokustannukset ovat hyvin matalia tai niitä ei ole lainkaan. Mahdollisten hyötyjen uskotaan olevan kaikille talouden toimijoille suurempia kuin esteettömyyteen liittyvät mahdolliset kustannukset.

Kustannuksia on kuitenkin tässä vaiheessa haastavaa arvioida, sillä direktiivin asettamat velvoitteet ovat uusia. Kustannusten osalta voidaan kuitenkin todeta, että myös yleinen teknologinen kehitys yhteiskunnassa vaikuttaa esteettömien tuotteiden ja palvelujen kehittymiseen. Mikäli esteettömyysvaatimusten kehittäminen saadaan kulkemaan käsi kädessä tuotteiden ja palvelujen yleisen kehityksen kanssa, pelkästään esteettömyysvaatimuksista johtuvat kustannukset laskevat.

Esteettömien tuotteiden ja palvelujen tarjoajia on tällä hetkellä vähän. Direktiivin mahdollinen riski on, että talouden toimijat kokevat esteettömyysvaatimusten täyttämisen liian vaikeaksi. Hypoteettisena uhkakuvana on tilanne, jossa ainoastaan pieni määrä markkinoilla toimivista tahoista pystyy tarjoamaan esteettömyysvaatimusten mukaisia tuotteita ja palveluja ja laajaa kilpailua ei koskaan muodostu. Mikäli edellä kuvatun kaltainen tilanne syntyy, on mahdollista, että markkinoilla pärjäävät vain suurimmat toimijat, joiden resurssit riittävät direktiivin asettamien vaatimusten täyttämiseksi.

Toisaalta esteettömien tuotteiden ja palvelujen tarjonta voi kuitenkin parantua direktiivin implementoinnin myötä. Esteettömien tuotteiden ja palvelujen kysynnän ja tarjonnan kasvaessa yrityksillä on mahdollisuus kasvattaa asiakaskuntaansa. Parhaimmassa tapauksessa, ja direktiivin johdanto-osan 1 perustelukappaleen tarkoituksen mukaisesti, sisämarkkinat toimivat esteettömien tuotteiden ja palvelujen osalta vapaasti. Euroopan komissio on arvioinut, että ennen kaikkea pienet ja keskisuuret yritykset tulevat hyötymään hajautuneen markkinatilanteen aiheuttamasta esteiden poistamisesta direktiivin asettamien yhtenäisten vaatimusten ansiosta.

Selkeiden ja yhtenäisten standardien pitäisi vahvistaa sisämarkkinoita ja edistää kohtuuhintaisten, esteettömien ja saavutettavien tuotteiden ja palvelujen saatavuutta. Tämän pitäisi lisätä myös suomalaisten tuotteiden ja palvelujen kilpailukykyä.

Asian valmistelu

Valtioneuvoston asetukset on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä, liikenne- ja viestintäministeriössä sekä valtiovarainministeriössä virkatyönä. Valmistelun apuna on ollut myös Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikkö sekä Liikenne- ja viestintävirasto.

Asetusehdotusten sisältö

ASETUSEHDOTUS 1.

Valtioneuvoston asetus eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista

Säännöskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Tätä asetusta sovellettaisiin eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (/) 2 §:n mukaisesti tuotteisiin. Asetuksessa säädettäisiin esteettömyysdirektiivin liitteen I jaksojen I, II ja VII vaatimukset näille tuotteille.

Vaatimuksenmukaisuuden voi täyttää noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja. Valmistaja voi valita myös muun tavan vaatimusten täyttämisen osoittamiseen. Käytännössä vaatimusten täyttämisen osoittaminen jollain muulla tavalla kuin yhdenmukaistettujen standardien avulla on kuitenkin hankalampaa kuin standardeja noudattamalla. Näitä yhdenmukaistettuja standardeja ollaan laatimassa EU-tasolla. Komissio on pyytänyt standardointitoimistoja laatimaan yhdenmukaistetut standardit esteettömyysdirektiivin esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksista.

Standardit eivät kata kaikkea sisältöä, joten esteettömyysdirektiivin liitteen I vaatimukset määrittävät jatkossakin sen tason, jota tulee noudattaa.

2 § Tiedonantovaatimukset

Tuotteille olisi asetettu tiedonantovaatimuksia ja tiedot tulisi antaa tiettyjä vaatimuksia noudattaen. Tällä tarkoitetaan, että tuotteessa itsessään olevien käyttötietojen ja tuotteen käyttöohjeiden tiedot tulee antaa esteettömällä tavalla. Jotta tiedot on annettu esteettömällä tavalla, tulisi niiden täyttää tämän pykälän alakohtaiset vaatimukset.

Tuotteiden merkintöjen, ohjeiden, varoitusten ja käyttöohjeiden, muun muassa ohjeet tuotteen esteettömyystoimintojen käytöstä, niiden aktivoinnista ja niiden yhteentoimivuudesta tukiratkaisujen kanssa, olisi *1 kohdan* mukaan oltava saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että annetaan visuaalisia ja sormin tuntuvia tietoja tai visuaalisia ja auditiivisia tietoja paikasta, jossa kortti laitetaan itsepalvelupäätteeseen, jotta sokeat henkilöt tai kuurot henkilöt voivat käyttää päätettä.

Ehdotetun pykälän *2 kohdan* mukaan tiedot tulee esittää ymmärrettävässä muodossa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että käytetään johdonmukaisesti samoja sanoja tai esitetään tiedot selkeästi ja loogisesti jäsentäen, jotta esimerkiksi kehitysvammaiset henkilöt voivat paremmin ymmärtää tiedot.

Ehdotetun pykälän *3 kohdan* mukaan tiedot tulee esittää käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita. Tällä tarkoitetaan, että annetaan esimerkiksi sormin tuntuva kohokuvio tai ääni tekstimuotoisen varoituksen lisäksi, jotta sokeat henkilöt pystyvät havaitsemaan varoituksen.

Ehdotetun pykälän *4 kohdan* mukaan tieto tulee esittää käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasinokkoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä. Tällä varmistetaan, että heikkonäköiset henkilöt voivat lukea tekstin.

Ehdotetun pykälän *2 momentin* säätäisi tuotteen käyttöohjeista, muun muassa ohjeet tuotteen esteettömyystoimintojen käytöstä, niiden aktivoinnista ja niiden yhteentoimivuudesta tukiratkaisujen kanssa. Käyttöohjeet olisi lähtökohtaisesti oltava tuotteessa 1 momentin mukaisesti, mutta jos ne asetetaan saataville tuotteen käytön tai muiden välineiden kuten verkkosivuston avulla, on käyttöohjeet asetettava julkisesti saataville heti, kun tuote saatetaan markkinoille. Tuotteen

saattamisella markkinoille tarkoitetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 2 § 1 momentin 5 kohdan mukaisesti tuotteen toimittamista unionin markkinoille liiketoiminnan yhteydessä jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta. Tällöin niiden on täytettävä edellä 1 momentin vaatimusten lisäksi myös tässä momentissa säädetty esteettömyysvaatimukset.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan tuotteiden käyttöohjeiden on oltava saatavilla tekstimuodossa, joka soveltuu niiden sisällön esittämiseen myös vaihtoehtoisissa avustavissa muodoissa usealla eri tavalla ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tiedot on tulostettavissa pistekirjoituksella, jota sokeat henkilöt voivat käyttää tietoja.

Momentin 2 kohdan mukaan sisällön on oltava muun kuin tekstisisältönsä osalta saatavilla myös vaihtoehtoisessa esitysmuodossa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että liitetään kaavioihin tekstikuvaus kaavion keskeisistä osista tai toimista.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan käyttöohjeiden olisi sisällettävä tuotteen käyttöliittymän kuvaus (käsitteily, komennot ja palaute, syöte ja tuloste). Kuvauksessa on otettava huomioon alla 3 § ja kunkin 3 § :n alakohdan osalta ilmaistava sisältääkö tuote kyseiset ominaisuudet.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan käyttöohjeiden olisi sisällettävä tuotteen toiminnallisuuden kuvaus toiminnoilla, joilla pyritään vastaamaan vammaisten henkilöiden tarpeisiin 3 § :n mukaisesti. Kuvauksessa on otettava huomioon alla 3 § ja kunkin 3 § :n alakohdan osalta ilmaistava sisältääkö tuote kyseiset ominaisuudet.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan tuotteen käyttöohjeiden olisi sisällettävä kuvaus tuotteen ohjelmistosta ja laitteistosta, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin. Tähän kuvaukseen olisi sisällytettävä luettelo apuvälineistä, joiden toimivuus tuotteen kanssa on testattu. Esimerkiksi lisätään pankkiautomaatteihin liitettäviä ja ohjelmisto, joiden avulla automaattiin voidaan yhdistää kuulokkeet, jolloin näytön teksti voidaan välittää äänen muodossa.

3 § Tuotteen käyttöliittymä ja toiminnallisuus

Kaikkien tuotteiden käyttöliittymässä ja toiminnallisuudessa olisi oltava ominaisuuksia, joiden avulla tuote on vammaisten henkilöiden helposti käytettävä, hallittava, ymmärrettävä ja ohjattava. Tätä varten olisi noudatettava seuraavia vaatimuksia.

Pykälän 1 kohdan mukaan, jos kyseessä on viestintätuote, henkilöiden välinen viestintä, sen hallinta, siihen liittyvien tietojen välittäminen sekä sen ohjaaminen ja orientaatio mukaan luettuina, tuote mahdollistaa kyseiset toiminnot useamman kuin yhden aistikanavan kautta; tähän kuuluvat näkö-, kuulo- ja tuntoaistiin sekä puheeseen perustuvien toimintojen vaihtoehdot. Tämä vaatimus täytettäisiin esimerkiksi antamalla ohjeita äänen ja tekstin avulla tai asennetaan näppäimistöön koho-opasteita, jotta sokeat tai huonokuuloiset henkilöt voivat olla vuorovaikutuksessa tuotteen kanssa.

Pykälän 2 kohdan mukaan, jos tuotteessa käytetään puheeseen perustuvia toimintoja, siinä on viestintää, käytön ohjausta ja orientaatiota varten vaihtoehtoisia ratkaisuja puhe- ja äänitoiminnoille. Vaatimuksen voisi täyttää esimerkiksi antamalla itsepalvelupäätteissä puhuttujen ohjeiden lisäksi ohjeita esimerkiksi tekstin tai kuvien muodossa, jotta myös kuurot henkilöt voivat suorittaa vaaditun toiminnon.

Pykälän 3 kohdan mukaan, jos tuotteessa käytetään visuaalisia elementtejä, sen viestintään, tiedonvälitykseen ja hallintaan liittyviä elementtejä tulisi olla helppo suurentaa ja niiden kirkkautta ja kontrastia on helppo säätää ja varmistaa yhteentoimivuus ohjelmien ja apuvälineiden kanssa käyttöliittymässä navigointia varten. Esimerkiksi annettaisiin käyttäjien suurentaa tekstiä, zoomata tiettyyn piktogrammiin tai lisätä kontrastia, jotta heikkonäköiset henkilöt voivat saada tiedot.

Pykälän 4 kohdan jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä värien avulla, se sisältää väreille vaihtoehtoiset toteutustavat. Esimerkiksi sen ohella, että painetaan vihreää tai punaista näppäintä vaihtoehdon valitsemiseksi, kirjoitetaan vaihtoehdot näppäimiin, jotta värisokeat henkilöt voivat tehdä valinnan.

Pykälän 5 kohdan mukaan, jos tuotteessa välitetään tietoja, ilmaistaan toimia, edellytetään vastausta tai osoitetaan elementtejä äänimerkkien avulla, se sisältää äänimerkeille vaihtoehtoiset toteutustavat. Esimerkiksi, kun tietokone antaa virheilmoituksen, näytöllä esitetään myös virheen ilmoittava teksti tai kuva, jotta kuurot henkilöt voivat havaita virheen.

Pykälän *6 kohdan* mukaan, jos tuotteessa käytetään visuaalisia elementtejä, siinä olisi joustavat keinot selkeyttää näkyviä merkkejä. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi lisäämällä etualan kuvien kontrastia, jotta heikkonäköiset henkilöt näkevät ne.

Pykälän *7 kohdan* mukaan, jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia, käyttäjä voisi säätää tuotteen äänenvoimakkuutta ja äänen nopeutta ja tuotteessa olisi tehostettuja ääniominaisuuksia esimerkiksi ympäröivistä tuotteista tulevien häiritsevien äänisignaalien vähentämiseksi sekä äänen selkeyden parantamiseksi. Esimerkiksi annetaan puhelimen käyttäjälle mahdollisuus valita äänen voimakkuus ja vähentää häiriöitä kuulolaitteilla, jotta huonokuuloiset henkilöt voivat käyttää puhelinta.

Pykälän *8 kohdan* mukaan, jos tuotetta käytetään ja ohjataan käsin, siinä olisi sekvenssiohjaus ja vaihtoehdot hienomotoriikkaa vaativalle ohjaukselle, jotta tuotteen hallinta ei edellyttäisi usean eri ohjaimen samanaikaista käyttöä; lisäksi tuotteessa olisi käytettävä tuntoaistin avulla erottuvia osia. Esimerkiksi suurennetaan kosketusnäytön painikkeita ja erotetaan ne selvästi toisistaan, jotta henkilöt, joilla on vapinaoireita, voivat käyttää niitä.

Pykälän *9 kohdan* mukaan tuotteen käyttötavat eivät edellytä laajaa ulottuvuutta ja suurta voimaa. Esimerkiksi varmistetaan, että näppäimet eivät edellyttäisi voimankäyttöä, jotta henkilöt, joilla on motorisia vammoja, voivat käyttää niitä.

Pykälän *10 kohdan* mukaan tuotteessa vältettäisiin valoherkkyyskohtauksille altistavia käyttötapoja. Esimerkiksi vältetään vilkkuvia kuvia, jotta epileptikoille ei aiheudu riskiä.

Pykälän *11 kohdan* mukaan tuote suojaa käyttäjän yksityisyyttä tämän käyttäessä esteettömyysominaisuuksia. Esimerkiksi annettaisiin mahdollisuus käyttää kuulokkeita pankkiautomaateissa, jossa tiedot annetaan puhuttuna.

Pykälän *12 kohdan* mukaan tuotteessa olisi biometriselle tunnistukselle ja hallinnalle vaihtoehtoinen toteutustapa. Esimerkiksi annetaan käyttäjille, jotka eivät voi käyttää käsiään, sormenjälkitunnistuksen sijaan mahdollisuus valita salasana puhelimen avaamiseksi ja sulkemiseksi.

Pykälän *13 kohdan* mukaan tuotteen toiminnot olisivat johdonmukaisia ja käyttäjän toimille on varattu riittävästi aikaa. Esimerkiksi varmistetaan, että ohjelmisto reagoi ennakoitavasti tiettyä toimintaa suoritettaessa, ja varataan riittävästi aikaa salasanan antamista varten, jotta kehitysvammaisten henkilöiden on helppo käyttää sitä.

Pykälän *14 kohdan* mukaan tuotteessa olisi oltava ohjelmisto ja laitteisto, jonka välityksellä tuote liitetään apuvälineisiin. Esimerkiksi tarjotaan liitettä päivitettävään pistekirjoitusnäyttöön, jotta sokeat henkilöt voivat käyttää tietokonetta.

4 § Itsepalvelupäätteet

Itsepalvelupäätteille säädettäisiin tiettyjä lisävaatimuksia. Itsepalvelupäätteissä tulisi *1 kohdan* mukaan olla tekstistä puheeksi –ominaisuus ja *2 kohdan* mukaan päätteiden tulisi tukea omien kuulokkeiden käyttöä. Edelleen *3 kohdan* mukaan päätteiden tulisi ilmoittaa käyttäjälle useamman kuin yhden aistikanavan kautta, kun käyttäjältä edellytetään oikea-aikaista vastausta.

Pykälän *4 kohdan* mukaan itsepalvelupäätteen tulisi antaa mahdollisuus pidentää vastausaikaa. Pykälän *kohdan 5* mukaan itsepalvelupäätte olisi varustettava sormin koskettamalla erottuvilla näppäimillä ja ohjaimilla, jos tuotteessa on näppäimiä ja ohjaimia, ja lisäksi tuotteessa olisi oltava riittävä kontrasti.

Pykälän *6 kohdan* mukaan itsepalvelupäätte olisi suunniteltava niin, että esteettömyysominaisuuksia tarvitsevien käyttäjien ei erikseen tarvitse ottaa ominaisuuksia käyttöön. Edelleen *7 kohdan* mukaan itsepalvelupäätte olisi suunniteltava yhteensopivaksi unionin tasolla saatavilla olevan apuvälineteknologian kanssa, jos tuotteessa käytetään ääniominaisuuksia tai äänimerkkejä; tällaisia apuvälineitä ovat esimerkiksi kuulemista edistävät teknologiat, kuten kuulolaitteet, T-ohjelmat, sisäkorvaistutukset ja kuulemisen avustavalla teknologialla. Määritelmä perustuu esteettömyysdirektiivin 3 artiklan 37 kohtaan, jonka mukaan avustavalla teknologialla tarkoitetaan, mitä tahansa osaa, laitetta, palvelua tai tuotejärjestelmää, ohjelmistot mukaan luettuina, jota käytetään vammaisten henkilöiden toiminnallisten valmiuksien lisäämiseen, ylläpitämiseen, korvaamiseen tai parantamiseen taikka lievittämään ja kompensoimaan vammoja, toimintarajoitteita tai osallistumista rajoittavia tekijöitä. Apuvälineitä ovat esimerkiksi kuulemista edistävät teknologiat, kuten kuulolaitteet, T-ohjelmat, sisäkorvaistutukset ja kuulemisen apuvälineet.

5 § Sähköiset lukulaitteet

Sähköisillä lukulaitteilla tarkoitettaisiin nimenomaan sähköisten kirjojen eli e-kirjojen lukemiseen tarkoitettavia laitteita. Tällainen on esimerkiksi Kindle-lukulaite. Sähköisessä lukulaitteessa tulisi olla tekstistä puheeksi –ominaisuus.

6 § Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävät kuluttajapäätelaitteet

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 37 kohdan mukaan "viestintäpalvelulla" tarkoitetaan palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkossa sekä siirto- ja lähetysohjelmia ja joukkoviestintäverkossa ja henkilöiden välisen viestinnän palvelua. Määritelmä vastaa sisällöltään teledirektiivin määritelmää sähköisestä viestintäpalvelusta. Kyseessä olevaa määritelmää käytetään myös digipalvelulaissa.

Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävillä kuluttajapäätelaitteilla, tarkoitetaan laitteita, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia. Niiden on täytettävä alla oleva vaatimukset.

Pykälän 1 momentin *1 kohdan* mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävien kuluttajapäätelaitteet olisi varustettava reaaliaikaisella tekstitysominaisuudella ja hifi-äänentoiston tuella, jos tällaisissa tuotteissa käytetään äänen lisäksi tekstiä. Esimerkiksi varmistetaan, että matkapuhelin voi käsitellä reaaliaikaisia keskusteluja, jotta huonokuuloiset henkilöt voivat vaihtaa tietoja vuorovaikutteiset. Direktiivin 3 artiklan 14 kohdan mukaan reaaliaikaisella tekstityksellä pisteestä pisteeseen (PP) -tilanteissa tai monipisteneuvotteluissa käytettävää eräänlaista tekstipohjaista keskustelua, jossa lisättävä teksti lähetetään merkki merkiltä siten, että käyttäjä kokee viestinnän jatkuvana. Kyseessä oleva ominaisuus on merkittävä sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävissä kuluttajapäätelaitteissa, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia. Tällainen tuote tulee varustaa reaaliaikaisella tekstitysominaisuudella. Lisäksi tuotteessa tulee olla esimerkiksi hifi-äänentoiston tuki, jos tällaisissa tuotteissa käytetään äänen lisäksi tekstiä.

Pykälän 2 *kohdan* mukaan, jos sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävien kuluttajapäätelaitteissa käytetään tekstin ja äänen lisäksi tai niihin yhdistettynä video-ominaisuuksia, niissä tulisi olla täydelliset interaktiivisuusominaisuudet (total conversation), synkronoidut ääniominaisuudet, reaaliaikainen tekstitys ja viittomakielisen viestinnän mahdollistavaa resoluutiota käyttävä videokuva mukaan luettuina. Tämä termi on määritelty direktiivin (EU) 2018/1972 (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi eurooppalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä) 2 artiklan 35 alakohdassa. Kohdan mukaan "eri viestintämuotojen täydelliseen interaktiivisuuteen perustuvilla palveluilla" tarkoitetaan reaaliaikaista multimedialpalvelua, jolla toteutetaan liikkuvan videokuvan, reaaliaikaisen tekstin sekä äänen kaksisuuntainen, symmetrinen ja reaaliaikainen siirto kahdessa tai useammassa paikassa olevan käyttäjän välillä. Näin ollen, jos tuotteissa käytetään tekstin ja äänen lisäksi tai niihin yhdistettynä video-ominaisuuksia, niissä tulee olla täydelliset interaktiivisuusominaisuudet (total conversation) eli synkronoidut ääniominaisuudet, reaaliaikainen tekstitys ja viittomakielisen viestinnän mahdollistavaa resoluutiota käyttävä videokuva. Tuotteiden osalta termi on merkittävä sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävien kuluttajapäätelaitteiden osalta, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia. Jos tällaista tuotetta käytetään tekstin ja äänen lisäksi tai niihin yhdistettynä video-ominaisuuksia, tulee varmistaa, että niissä on täydelliset interaktiivisuusominaisuudet (total conversation), synkronoidut ääniominaisuudet, reaaliaikainen tekstitys ja viittomakielisen viestinnän mahdollistavaa resoluutiota käyttävä videokuva mukaan luettuina.

Pykälän 3 *kohdan* mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävät kuluttajapäätelaitteeseen olisi kyettävä yhdistämään langattomasti kuulemista edistävään teknologiaan.

Pykälän 4 *kohdan* mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen käytettävät kuluttajapäätelaitteet eivät saisi aiheuttaa häiriötä apuvälineille. Vaatimuksen mukaan tulisi esimerkiksi antaa mahdollisuus käyttää samanaikaisesti videota viittomakielien ja tekstin näyttöä varten viestin kirjoittamiseksi, jotta kaksi kuuroa voivat viestiä keskenään tai normaalikuuloisen henkilön kanssa

7 § Kuluttajapäätelaitteiden, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja

Audiovisuaaliseen mediapalveluun pääsyn tarjoavalla palvelulla tarkoitetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 2 c) sähköisten viestintäverkkojen välityksellä tarjottavaa palvelua, jonka avulla yksilöidään, valitaan ja

katsellaan audiovisuaalisia sisältöpalveluja ja palvelujen esteettömyysominaisuuksia sekä vastaanotetaan näitä palveluja ja ominaisuuksia koskevia tietoja.

Kuluttajapäätelaitteiden, joissa on vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja, olisi tuotava vammaisten henkilöiden käyttöön audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajan valikoimaan kuuluvat esteettömyysominaisuudet, jotka liittyvät käyttöön, valintaan, hallintaan, henkilökohtaiseen räätälöintiin ja apuvälineisiin tehtävään tiedonsiirtoon. Kuluttajapäätelaitteet, joissa vuorovaikutteisia tietojenkäsittelyominaisuuksia ja joiden avulla käytetään audiovisuaalisia mediapalveluja ovat esimerkiksi digi-tv tai digiboksi. Vaatimuksen mukaan tulisi varmistaa esimerkiksi, että tekstitys välitetään digisovittimen välityksellä kuuroille henkilöille.

8 § Tukipalvelut

Tukipalveluilla tarkoitetaan esteettömyysdirektiivin mukaisesti neuvontapalveluja, puhelinkeskuksia, teknistä tukea, välityspalveluja ja koulutuspalveluja. Näiden olisi tarvittaessa annettava tietoja palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettömiä viestintätapoja käyttäen. Tämän tukipalvelun tulee tarjota tietoa asiakkaille tuotteen esteettömyysominaisuuksista ja tarvittaessa toimittaa esimerkiksi käyttöohjeita asiakkaille esteettömässä ja saavutettavassa muodossa. Vastaava vaatimus koskee digipalvelulain 3 a luvun mukaisia palveluja ja sähköisen viestinnän palveluja koskevan lain 22 a luvun mukaisia palveluja. Digipalvelulain mukaan tukipalvelua tulee tarjota saavutettavana, käytännössä EN 301 549 standardin lausekkeen 12.2 mukaiset vaatimukset täyttäen. Nämä vaatimukset tulee täyttää digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten kautta muutenkin, joten kyseessä ei ole digitaalisten palvelujen osalta uudesta sääntelystä. Käytännössä esimerkiksi pelkkä puhelinneuvonta ei ole riittävä vaan tulee tarjota myös mahdollisuus yhteydenottoon esimerkiksi sähköpostitse. Lisäksi esimerkiksi ohjemateriaali tulee toimittaa asiakkaalle esteettömässä tai saavutettavassa muodossa. Jos ohjeet toimitetaan esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona, tulee liitteen olla käyttäjälle esteetön.

Useimmilla talouden toimijoilla on olemassa olevia tukipalveluita, joihin käyttäjät voivat olla yhteydessä. Kun noudatetaan tämän asetuksen vaatimuksia esteettömyydelle, useimmilla on mahdollisuus yhdenvertaisesti ottaa yhteyttä tukipalveluun.

9 § Lisävaatimukset tuotteiden pakkauksille ja ohjeille

Itsepalvelupäätteitä lukuun ottamatta kaikkien tuotteiden tulisi sisältää tiedot tuotteen pakkauksesta ja ohjeet käyttöä, asennusta, huoltoa ja hävittämistä koskien esteettömällä tavalla. Vaatimukset eivät koske itsepalvelupäätteitä, koska nämä eivät ole tuotteita, joita kuluttaja hankkisi omaan käyttöönsä, vaan yleensä nämä tilataan palveluntarjoajien toimesta.

Jotta vammaisten henkilöiden voidaan ennakoida pystyvän käyttämään tuotteita mahdollisimman laajalti, esteettömyys olisi otettava huomioon tuotteiden pakkauksissa ja ohjeissa edellä 2 § :n mukaisesti ja lisäksi tuotteen pakkaus, mukaan lukien siinä annetut tiedot (esimerkiksi tiedot avaamisesta, sulkemisesta, käytöstä ja hävittämisestä) sekä mahdolliset tuotteen esteettömyysominaisuuksia koskevat tiedot, olisi suunniteltava esteettömäksi. Nämä tiedot tulisi antaa mahdollisuuksien mukaan tuotteen pakkauksessa. Vaihtoehtona tietojen antamiselle tuotteessa, on niiden kertominen esimerkiksi tuotteen verkkosivuilla. Vaatimuksen mukaan esimerkiksi puhelimen pakkauksessa ilmoitetaan, että puhelimesta on esteettömyysominaisuuksia vammaisia henkilöitä varten.

Pykälän 2 momentin mukaan tuotteen käyttöä, asennusta, huoltoa, varastointia ja hävittämistä koskevia ohjeita, jotka eivät ole itse tuotteessa vaan jotka asetetaan saataville muiden välineiden kuten verkkosivuston avulla, on oltava julkisesti saatavilla, kun tuote saatetaan markkinoille. Pykälän 1 kohdan mukaan ohjeet ovat saatavilla useamman kuin yhden aistikanavan kautta, jolla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että toimitetaan sähköiset tiedostot, joita tietokone voi lukea käyttämällä näytönlukijoita, jotta sokeat henkilöt voivat käyttää tietoja.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan tiedot tulisi esittää ymmärrettävässä muodossa käyttämällä johdonmukaisesti samoja sanoja tai esittää tiedot selkeästi ja loogisesti rakentuen, jotta kehitysvammaiset henkilöt voivat paremmin ymmärtää tiedot.

Ehdotetun *3 kohdan* mukaan tiedot tulisi esittää käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita, esimerkiksi esitetään sormin tuntuva kohokuvio tai toistetaan ääni tekstimuotoisen varoituksen yhteydessä, jotta sokeat henkilöt pystyvät havaitsemaan varoituksen.

Ehdotetun *4 kohdan* mukaan tiedot tulisi esittää käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjainkokoja, asianmukaista kirjainlajeja ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjain-, rivi- ja kappaleväliä. Näin varmistetaan, että heikkonäköiset henkilöt voivat lukea tekstin.

Ehdotetun *5 kohdan* mukaan tiedot tulisi esittää niin, että sisältö on saatavilla tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Tämä toteutuu, jos esimerkiksi tulostetaan tiedot pistekirjoituksella, jotta sokeat henkilöt voivat lukea ne.

Ehdotetun *6 kohdan* mukaan muuta kuin tekstisisältöä käsittävien tietojen olisi on oltava saatavilla myös sisällön vaihtoehtoisessa esitysmuodossa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että liitetään kaavioihin tekstikuvaus kaavion keskeisistä osista tai toimista.

10 § Toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset

Lisäksi on huomioitava toiminnallisia suorituskykyä koskevat vaatimukset. Jos edellä mainitut esteettömyysvaatimukset eivät joiltain osin sisällä tuotteiden esteettömyyteen liittyviä vaatimuksia yhden tai useamman toiminnon tai ominaisuuden osalta, tulee kyseiset toiminnot ja ominaisuudet tehdä esteettömiksi noudattamalla toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia.

Toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia voi käyttää vain yhden tai useamman erityisen teknisen vaatimuksen vaihtoehtona, kun niihin viitataan esteettömyysvaatimuksissa, vain jos asiaankuuluvien toiminnallista suorituskykyä koskevien vaatimusten soveltaminen on esteettömyysvaatimusten mukaista ja jos tuotteen valmistaja katsoo, että näin tuotteiden suunnittelun ja tuotannon tuloksena on vastaava tai parempi esteettömyys vammaisten henkilöiden käyttäessä niitä ennakoitavalla tavalla. Toiminnallisia suorituskykykriteereitä ei tule käyttää vaihtoehtona tämän asetuksen edellä luettelemille saavutettavuusvaatimuksille. Niiden käytön on tarkoitus johtaa vastaavaan tai parempaan esteettömyyteen, kun vammaiset henkilöt käyttävät tuotteita ennakoitavalla tavalla.

Toiminnallisia suorituskykyä vastaavia vaatimuksia sisältyy EN 301 549 lausekkeeseen 4.2 Functional performance statements. Tämän saavutettavuusvaatimuksia koskevan yhdenmukaistetun standardin vaatimuksia noudattamalla voisi varmistua esteettömyysvaatimusten noudattamisesta, jos hyödyntää toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia.

Pykälän *1 kohdan* mukaan, jos tuotteella on visuaalisia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä näkökykyä.

Pykälän *2 kohdan* mukaan, jos tuotteella on visuaalisia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka avulla käyttäjät, joiden näkökyky on rajoittunut, voivat hyödyntää sitä;

Pykälän *3 kohdan* mukaan, jos tuotteella on visuaalisia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä käyttäjältä kykyä erottaa värit;

Pykälän *4 kohdan* mukaan, jos tuotteella on kuuloon perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä kuulokykyä;

Pykälän *5 kohdan* mukaan, jos tuotteella on kuuloon perustuvia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, johon liittyy tehostettuja ääniominaisuuksia, joiden avulla huonokuuloiset voivat käyttää tuotetta;

Pykälän *6 kohdan* mukaan, jos tuote edellyttää käyttäjiltä puheen tuottoa, on mahdollistettava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä puheen tuottoa.

Pykälän *7 kohdan* mukaan, jos tuote edellyttää manuaalista toimintaa, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka ansiosta käyttäjät voivat käyttää tuotetta vaihtoehtoisilla tavoilla, jotka eivät edellytä hienomotoriikkaa, manipulointia tai käsivoimia eivätkä useamman kuin yhden hallintatoiminnon käyttöä samanaikaisesti;

Pykälän 8 kohdan mukaan, tuotteiden käyttölaitteiden on oltava kaikkien käyttäjien ulottuvilla. Jos tuotteella on manuaalisia käyttötapoja, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka avulla henkilöt, joiden ulottuvuus ja voimat ovat rajoitetut, voivat käyttää tuotetta;

Pykälän 9 kohdan mukaan, jos tuotteella on visuaalisia käyttötapoja, on vältettävä käyttötapoja, jotka aiheuttavat valoherkkyyskohtauksia;

Pykälän 10 kohdan mukaan, tuotteella on oltava vähintään yksi käyttötapa, jota on sen ominaisuuksien vuoksi yksinkertaisempi ja helpompi käyttää;

Pykälän 11 kohdan mukaan, jos tuotteessa on esteettömyyden varmistavia ominaisuuksia, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jossa käyttäjän yksityisyys on turvattu, kun esteettömyyden mahdollistavia ominaisuuksia käytetään.

ASETUSEHDOTUS 2.

Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille

Säännöskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Tätä asetusta sovellettaisiin digipalvelulain 3 a luvun mukaisten digitaalisten palvelujen tarjoamiseen. Asetusta ei sovellettaisi mikroyrityksiin. Mikroyritys on määritelty eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain 4 § 2 kohdassa. On kuitenkin kannatettavaa, että tämän asetuksen mukaiset saavutettavuusvaatimukset otettaisiin huomioon myös mikroyritysten tarjoamissa digitaalisissa palveluissa. Saavutettavuusvaatimusten huomioon ottamisen voidaan katsoa lisäävän yrityksen kilpailukykyä ja laajentavan asiakaskuntaa.

2 § Tieto digitaalisen palvelun toiminnasta

Pykälässä säädettäisiin siitä, mitä tietoa ja miten palvelun toiminnasta on annettava. Pykälällä täytäntöönpantaisiin esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III b alakohta. Pykälän 1 momentin mukaan tietoa tulee antaa digitaalisen palvelun toiminnasta. Jos digitaalisen palvelun käyttäminen edellyttää toimiakseen tiettyä tuotetta, palveluntarjoajan olisi annettava saavutettavuusselosteella tietoa siitä, miten kyseinen tuote liittyy digitaaliseen palveluun ja millaiset esteettömyysominaisuudet sillä on sekä miten se toimii yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa. Kuvatussa tilanteessa kyseessä olisi tuote, jonka kanssa kuluttaja on vuorovaikutuksessa ja jonka palveluntarjoaja antaa kuluttajan käytettäväksi. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi pankin tarjotessa tunnistamisvälineen sähköistä tunnustautumista varten. Tieto tulisi antaa digipalvelulain 10 f §:n mukaisesti saavutettavuusselosteessa.

Saavutettavuusselosteesta säädetään digipalvelulain 9 §:ssä. Selosteen mallista on annettu komission täytäntöönpanopäätös EU 2018/1523, jonka mallia tulee kansallisesti noudattaa. Käytännössä tämän pykälän mukaiset tiedot annettaisiin saavutettavuusselosteen vapaaehtoisessa jaksossa II.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedot tulisi antaa digipalvelulain 7 §:n 1 momentin saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Palveluntarjoajan olisi varmistettava digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Saavutettavuusvaatimukset määritellään Euroopan unionin virallisessa lehdessä Euroopan komission julkaisemissa viitetiedoissa, jotka koskevat yhdenmukaistettuja standardeja tai niiden osia. Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III b alakohdassa määritetään erikseen se, millä tavalla tiedot tulee antaa. Liitteen I jakson III b alakohta sisältää alakohtat i-vii, joiden mukaisesti tiedot on annettava. Kyseiset vaatimukset sisältyvät digipalvelulain 7 §:ssä tarkoitettuun yhdenmukaistettuun standardiin EN 301 549, joten noudattamalla standardin vaatimuksia, palveluntarjoaja täyttäisi alakohtien i-vii vaatimukset.

Liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan i mukaan tiedot on annettava saataville useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Vaatimus tietojen saataville antamisesta useamman kuin yhden aistikanavan kautta voitaisiin täyttää esimerkiksi toimittamalla sähköiset tiedostot palvelun käyttäjälle siten, että tämä voi käytettävissään olevalla ruudunlukuohjelmalla saada tiedon sähköisen tiedoston sisällöstä. Vaatimuksen täyttäisi noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549. Verkkosivustojen kohdalla olisi noudatettava WCAG-kriteereitä, jotka käytännössä edellyttävät, että käyttäjä voi vaikuttaa siihen, missä muodossa ottaa tiedon vastaan. Direktiivin vaatimus tietojen antamisesta saataville useamman

kuin yhden aistikanavan kautta täytyisi verkkosivustojen osalta siis noudattamalla WCAG-kriteereitä. Palveluntarjoajan tulee huolehtia, että digitaalisessa palvelussa tarjottava tieto voidaan ottaa vastaan usealla eri tavalla. Lähtökohtaisesti palveluntarjoajalta ei vaadita esimerkiksi, että teksti luetaan ääneen digitaalisessa palvelussa, mutta palvelun käyttäjän pitää pystyä kuuntelemaan teksti oman apuvälineensä avulla.

Liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan ii mukaan tiedot on esitettävä ymmärrettävässä muodossa. Ymmärrettävyydellä tarkoitetaan, että samoja sanoja käytetään johdonmukaisesti tai että tiedot esitetään selkeästi ja loogisesti rakentuen, jotta älyllisesti kehitysvammaiset henkilöt voivat ymmärtää tiedot paremmin. Kysymys on pääosin ymmärrettävyydestä teknisessä tai ohjelmallisessa mielessä ja siitä, että visuaalisesti saatavilla oleva informaatio rakenteesta ja suhteista on myös avustavien teknologioiden saatavilla. Käytännössä vaatimukset tietojen esittämisestä ymmärrettävässä muodossa voidaan täyttää noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549 ja WCAG 2.1-kriteeristön AA-tasoa. Esimerkiksi WCAG 2.1 -kriteeriin 3.2.4 *Johdonmukainen merkitseminen* mukaan komponentit, joilla on sama toiminnallisuus verkkosivujen joukossa, merkitään johdonmukaisesti. Tällä tavoin helpotetaan elementtien toiminnallisuuden tunnistamista, kun saman toiminnallisuuden omaavat komponentit merkitään samalla tavalla. Kerran opittu toiminnallisuus toimii myös toisella saman sivuston sivulla. Esimerkiksi kyselyssä siirrytään seuraavalle sivulle aina "Jatka"-painikkeella, eikä yhdellä sivulla "Jatka" ja jollakin toisella "Seuraava"-painikkeella. Kriteeri 1.3.1 (*Esitystavassa välittyvät informaatio, rakenne ja suhteet voidaan selvittää ohjelmallisesti tai ne ovat saatavilla tekstinä*) vaatii, että esimerkiksi otsikot on merkitty ohjelmallisesti otsikoiksi, tekstikappaleet tekstikappaleiksi, ja niin edelleen. Tämän lisäksi joissain tapauksissa voidaan käyttää tekstimuotoista ohjeistusta, kuten "kaikki pakolliset kentät on merkitty tähdellä (*)".

Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan iii mukaan tiedot on esitettävä käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita. Vaatimus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että videoon lisätään tekstitys. Kyseessä oleva vaatimus on osittain päällekkäinen i alakohdan vaatimuksen kanssa. Vaatimus täytyisi noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549 ja noudattamalla WCAG-kriteereitä koskien digitaalisen palvelun havaittavuutta.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan iv mukaan tietosisältö on annettava saataville tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Vaatimus on osittain päällekkäinen i alakohdan ja iii alakohdan vaatimusten kanssa. Käytännössä vaatimus täytyisi noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549. Vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi siten, että käyttäjä voi itse vaikuttaa siihen, haluaako lukea tietosisällön vai esimerkiksi kuunnella sen ruudunlukuohjelmalla. Jos esimerkiksi saavutettavuusseloste sisältää videon, on videon täytettävä sille asetetut saavutettavuusvaatimukset.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan v mukaan tiedot on esitettävä käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjasin kokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä. Näin varmistetaan, että esimerkiksi heikkonäköiset henkilöt voivat lukea tekstin. Tämäkin esteettömyysdirektiivin vaatimus täytyisi noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549. WCAG-kriteerit velvoittavat riittävän kirjaisinväliin ja sanaväliin tekstissä. Sen sijaan fontin koolle ei ole asetettu WCAG-kriteereissä selkeää vaatimusta, mutta fontin koon tulee direktiivin tämän kohdan mukaan olla käyttöolosuhteisiin nähden riittävä. Edelleen WCAG-kriteerit asettavat vähimmäisarvot kontrastin osalta.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan vi mukaan tietoja on täydennettävä muun kuin tekstisisältönsä osalta esittämällä sisältö myös vaihtoehtoisessa muodossa. Tämän vaatimuksen mukaan kaavioihin tulee liittää esimerkiksi tekstikuvaus kaavion keskeisistä osista tai toimista. Vaatimus täytyisi noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549. WCAG-kriteerit (erityisesti kriteeri 1.1.1) velvoittavat tarjoamaan vaihtoehtoisen tekstin.

Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III alakohdan b alakohdan vii mukaan palvelun tarjoamisessa on annettava tarvittavat sähköiset tiedot johdonmukaisella ja riittävällä tavalla siten, että palvelut tietoineen on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti. Vaatimukset voi täyttää noudattamalla yhdenmukaistettua standardia EN 301 549. Direktiivin vaatimuksen voidaan katsoa viittaavan suoraan WCAG-kriteereihin digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta, joten noudattamalla digipalvelulain 7 §:n 1 momentissa säädettyjä saavutettavuusvaatimuksia täyttää myös nämä vaatimukset.

Tukipalvelujen, kuten neuvontapalvelujen, puhelinkeskusten, teknisen tuen, välityspalveluiden ja koulutuspalveluiden olisi tarvittaessa annettava tietoja palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa esteettömiä viestintätapoja käyttäen. Tukipalveluilla tarkoitetaan palveluntarjoajan yleistä neuvontakanavaa, jota tarjotaan asiakkaille. Tukipalvelun tulee tarjota tietoa asiakkaille palvelujen saavutettavuusominaisuuksista ja tarvittaessa toimittaa esimerkiksi käyttöohjeita asiakkaille saavutettavassa muodossa. Tukipalvelua tulee tarjota

saavutettavana, käytännössä EN 301 549 standardin lausekkeen 12.2 mukaiset vaatimukset täyttäen. Kyseiset vaatimukset tulee täyttää digipalvelulaissa säädettyjen saavutettavuusvaatimusten perusteella muutenkin. Käytännössä esimerkiksi pelkkä puhelinneuvonta ei olisi riittävää, vaan tarjolla tulee olla mahdollisuus yhteydenottoon myös muilla tavoin, esimerkiksi sähköpostitse. Lisäksi esimerkiksi ohjemateriaali tulee toimittaa asiakkaalle saavutettavassa muodossa. Jos ohjeet toimitetaan esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona, tulee liitteen olla saavutettavuusvaatimusten mukainen. Esteettömyysdirektiivin vaatimukseen liittyy kiinteästi digipalvelulain vaatimus saavutettavuuspalautteen vastaanottamisesta. Kaikkien palveluntarjoajien tulee ottaa vastaan saavutettavuuspalautetta, kuitata palaute vastaanotetuksi ja vastata palautteeseen kahden viikon sisällä. Asiasta on säädetty digipalvelulain 10 §:ssä.

3 § Lisävaatimukset rahoitus- ja pankkipalveluille

Pykälässä säädettäisiin lisävaatimuksista rahoitus- ja pankkipalveluille. Pykälän mukaan digipalvelulain 10 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisten palveluntarjoajien on digitaalisia palveluja tarjotessaan varmistettava, että tiedot ovat ymmärrettäviä siten, että vaikeusaste on enintään Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso. Vaatimus tietojen ymmärrettävyyden varmistamisesta perustuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan e alakohtaan ii, joka koskee lisävaatimuksia rahoitus- ja pankkipalveluille siltä osin, kuin ne tarjoavat digitaalisia palveluja kuluttajille. Vaatimus ymmärrettävyyden varmistamisesta voidaan täyttää esimerkiksi noudattamalla WCAG 2.1 -kriteeristön AAA-tason kriteeriä 3.1.5 *Tekstin vaikeustaso*, jonka mukaan jos teksti edellyttää 2. perusasteen opetuksen vaatimukset ylittävää lukutaitoa sen jälkeen, kun erisnimet ja otsikot on poistettu, tarjolla on täydentävää sisältöä tai versio, joka ei vaadi 2. perusasteen opetuksen tasoa edistyneempää lukutaitoa. Mainittu määritelmä 2. asteen perustutkinnosta pohjautuu kansainväliseen opetuksen luokittelustandardiin.

Kriteerin tarkoituksena on mahdollisimman selkeän ja yksinkertaisen tekstin tuottaminen. Ennen kaikkea tarkoituksena on auttaa henkilöitä, joilla on haasteita lukemisen kanssa. Tekstistä voidaan esimerkiksi tarjota yhteenveto, jonka voi ymmärtää 2. perusasteen koulutuksen perusteella. Vaihtoehtona on myös tarjota tekstile muita esitystapoja, kuten puhetta, kuvia, kaavioita tai viittomakieltä.

4 § Lisävaatimukset sähkökirjoille

Sähkökirjoille säädetään lisävaatimuksia esteettömyysdirektiivin liitteen I jaksossa IV alakohdassa f. Esitetyt vaatimukset voi täyttää parhaiten noudattamalla ePub3-formaattia. Velvoitetta ePub3-formaattiin käyttöön ei kuitenkaan ole ja vaatimukset voi täyttää myös muulla tavalla.

Pykälässä säädettäisiin lisävaatimuksista sähkökirjoille. Vaatimukset kohdistuvat palveluntarjoajaan silloin kun tämä tarjoaa sähkökirjoja. Pykälän *1 kohdan* mukaan olisi varmistettava, että sekä ääntä että tekstiä sisältävä sähkökirja tarjoaa synkronoitua tekstiä ja ääntä. Näin varmistetaan, että lukemisesteiset henkilöt voivat lukea ja kuulla tekstin samanaikaisesti. Vaatimus sekä ääntä että tekstiä sisältävän sähkökirjan synkronoidun tekstin tarjoamisesta pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan i. Vaatimuksen osalta voi hyödyntää EN 301 549 standardin 7.1.2 kohtaa.

Pykälän *2 kohdan* mukaan olisi varmistettava, että sähkökirjan digitaaliset tiedostot eivät estä avustavaa teknologiaa toimimasta moitteettomasti. Avustavan teknologian toiminnan moitteeton mahdollistaminen tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuutta käyttää synkronoitua teksti- ja äänitulostetta tai päivitettävää pistekirjoitusnäyttöä. Vaatimus avustavan teknologian moitteettoman toiminnan varmistamisesta pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan ii. Vaatimus voisi tulla täytetyksi noudattamalla EN 301 549 standardia sekä WCAG-kriteeristön sisältövaatimuksista 5. luvun ohjeidenmukaisuusvaatimusten velvoitetta siitä, että sisällössä käytetään tekniikkaa, jota avustava teknologia tukee.

Pykälän *3 kohdan* mukaan olisi varmistettava, että pääsy sisältöön, navigointi tiedostosisällössä ja näkymässä, dynaaminen näkymä mukaan luettuna, sekä sisällön esittäminen selkeällä, joustavalla tavalla on varmistettu käyttäjän valintojen mukaan. Tämän varmistamalla esimerkiksi sokeat henkilöt voivat tutustua hakemistoon tai siirtyä seuraavaan lukuun. Kohdan mukainen vaatimus pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan iii. EN 301 549 standardin vaatimukset ovat teknisiä menetelmiä näiden vaatimusten täyttämiseen. Vaatimus voisi täytyä noudattamalla WCAG-kriteeristöä.

Pykälän *4 kohdan* mukaan olisi varmistettava, että sisällön vaihtoehtoiset esittämistavat ja sen yhteentoimivuus eri avustavien teknologioiden kanssa on mahdollistettu siten, että sisältö on havaittavissa, ymmärrettävissä, hallittavissa ja toimivaa. Vaatimus pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan iv.

Pykälän 5 kohdan mukaan olisi varmistettava, että sähkökirjat on tehty helpommin löydettäviksi välittämällä metadatan avulla tietoa niiden esteettömyysominaisuuksista. Tämän varmistaminen tarkoittaa käytännön tasolla esimerkiksi sitä, että tiedot esteettömyysominaisuuksista ovat saatavilla sähköisissä tiedostoissa, jotta vammaiset henkilöt voivat saada kyseiset tiedot. Vaatimus sähkökirjojen helpommasta löydettävyydestä pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan v.

Pykälän 6 kohdan mukaan olisi varmistettava, että digitaalisten oikeuksien hallintamenetelmät eivät estä esteettömyysominaisuuksien toimintaa. Tämän varmistamalla huolehditaan siitä, etteivät tekniset suojoimenpiteet, oikeuksien hallinnointitiedot tai yhteentoimivuusongelmat estä sitä, että apuvälineet lukevat tekstin ääneen, jotta sokeat käyttäjät voivat lukea kirjaa. Pykälän 6 kohdan vaatimus pohjautuu esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan f alakohtaan vi. Vaatimus on osin saman sisältöinen kuin EN 301 549 standardin 11.6.2 kohdan vaatimus, jonka mukaan, jos ohjelmisto tarjoaa käyttöliittymän, se ei saa häiritä alustadokumentaatioissa määriteltyjä dokumentoituja saavutettavuusominaisuuksia, ellei käyttäjä sitä vaadi ohjelmiston käytön aikana.

5 § Lisävaatimukset verkkokaupan palveluille

Pykälässä säädettäisiin lisävaatimuksista verkkokaupan palveluille. Pykälän mukaan palveluntarjoajan olisi annettava tietoa myytävien tuotteiden ja palvelujen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta, jos siitä vastuussa oleva talouden toimija on toimittanut kyseiset tiedot. Tällä tarkoitetaan erityisesti verkkokaupan vastuuta siitä, että jos tuotteessa tai palvelussa on kuvaus sen saavutettavuudesta tai esteettömyydestä, tietoa ei poisteta vaan tarjotaan asiakkaalle. Pykälällä täytäntöönpantaisiin esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson IV alakohdan g alakohta i. Alakohtien ii ja iii sisällöstä säädetään digipalvelulaissa.

ASETUSEHDOTUS 3.

Valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille

Säännöskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Asetuksen ensimmäisessä pykälässä säädettäisiin soveltamisalasta. Asetusta sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 a §:n mukaisiin palveluihin siltä osin kuin niissä ei ole kyse digipalvelulain mukaisista digitaalisista palveluista kuten verkkosivustoista tai mobiilisovelluksista, joihin sovelletaan digipalvelulain mukaisia yleisiä saavutettavuusvaatimuksia. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 a §:n mukaisia palveluja ovat kuluttajille, siten kuin se on määritelty digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 2 § 1 momentin 10 kohdassa, tarjottavat audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavat palvelut ja viestintäpalvelut. 194 a §:n mukaisesti asetusta ei sovelleta palveluja tarjoaviin mikroyrityksiin eikä laitteiden välisiin siirtopalveluihin.

Selvyyden vuoksi todetaan, että asetuksen mukaiset yleiset esteettömyysvaatimukset voi täyttää noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja. Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III vaatimukset vastaavat pääosin standardin EN 301 549 ”Tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden ja palvelujen saavutettavuusvaatimukset” vaatimuksia saavutettavuudelle erityisesti standardin viittaamien WCAG-vaatimusten mukaisesti. Standardi EN 301 549 on eurooppalainen digitaalisen saavutettavuuden standardi ja WCAG-kriteerit ovat verkkosisällön saavutettavuutta koskevia ohjeita. Vaikka tällä asetuksella säännellään muita, kuin digitaalisia palveluja, voidaan kuitenkin mainittujen standardien avulla pyrkiä selkeyttämään esteettömyysdirektiivin asettamien vaatimusten sisältöä. Standardin EN 301 549 v3.2.1 uudet viitetiedot on julkaistu 11 elokuuta 2021.

2 § Palvelun toiminnasta annettavat tiedot

Asetuksen toisessa pykälässä säädettäisiin siitä, millä tavalla palvelun toiminnasta tulee antaa tietoja. Pykälän mukaisesti tietoa tulee antaa myös palvelun tarjoamiseen käytettävistä tuotteista siten, että tietoa annetaan siitä, miten

tuotteet liittyvät palveluun, millaiset esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja –järjestelyjen kanssa.

Pykälän kohdissa 1-7 määritellään, miten palvelusta annettavia tietoja tulee antaa. Pykälän 1 kohdan mukaan tiedot on annettava saataville useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että sähköiset tiedostot tulee olla luettavissa tietokoneen näytönlukuohjelmistolla, jotta myös näkövammaiset henkilöt voivat käyttää tietoa. Myös WCAG-kriteerit vaativat käytännössä, että käyttäjä voi vaikuttaa missä muodossa ottaa tiedon vastaan.

Pykälän 2 kohdan mukaan tiedot on esitettävä ymmärrettävässä muodossa. Vaatimus edellyttää, että esimerkiksi samaa sanaa käytetään tekstissä johdonmukaisesti ja selkeästi. Vaatimus edesauttaa tekstin ymmärrettävyyttä vammaisille henkilöille. Edellä mainitussa WCAG-kriteeristöissä vastaavaa vaatimusta on avattu seuraavalla tavalla: WCAG 2.1 -kriteeriin 3.2.4 Johdonmukainen merkitseminen: Komponentit, joilla on sama toiminnallisuus verkkosivujen joukossa, merkitään johdonmukaisesti. Eli helpotetaan elementtien toiminnallisuuden tunnistamista, kun saman toiminnallisuuden omaavat komponentit merkitään samalla tavalla. Kerran opittu toiminnallisuus toimii myös toisella saman sivuston sivulla. Esimerkiksi kyselyssä siirrytään seuraavalle sivulle aina "Jatka"-painikkeella, eikä esim. jollakin sivulla "Jatka" ja jollakin toisella "Seuraava" -painikkeella. Kriteeri 1.3.1 (Esitystavassa välittyvät informaatio, rakenne ja suhteet voidaan selvittää ohjelmallisesti tai ne ovat saatavilla tekstinä) vaatii, että esimerkiksi otsikot on merkitty ohjelmallisesti otsikoiksi, tekstikappaleet tekstikappaleiksi, jne. Tämän lisäksi voidaan käyttää tekstuaalista ohjeistusta (ainakin joissain tapauksissa), kuten ”kaikki pakolliset kentät on merkitty tähdellä (*)”.

Pykälän 3 kohta edellyttää, että tiedot esitetään käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita. Säännöksen nojalla esimerkiksi ohjevideoissa tulee olla myös tekstitykset. Kyseessä oleva vaatimus on osittain päällekkäinen 1 kohdan vaatimuksen kanssa.

Pykälän 4 kohdan nojalla tietosisältö on annettava saataville tekstimuodoissa, jotka soveltuvat sellaisten vaihtoehtoisten avustavien muotojen tuottamiseen, jotka voidaan esittää eri tavoin ja useamman kuin yhden aistikanavan kautta. Vaatimus edellyttää, että esimerkiksi näkövammaiset henkilöt saavat tiedoston tulostettua pistekirjoituksella varustettuna. Kyseessä oleva vaatimus on osittain päällekkäinen 1 kohdan ja 3 kohdan vaatimusten kanssa. Velvoite täytetään siten, että käyttäjä voi itse vaikuttaa haluaako lukea sisällön tai esimerkiksi kuunnella sen ruudunlukuohjelmalla.

Pykälän 5 kohta edellyttää, että tiedot esitetään käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden riittävän suurta kirjjasinkokoa, asianmukaista kirjasinlajia ja riittävää kontrastia sekä säädettävää kirjasin-, rivi- ja kappaleväliä. Säännös edesauttaa heikentyneen näkökyvyn omaavien henkilöiden mahdollisuuksia lukea tekstiä. WCAG-kriteerit velvoittavat riittävän kirjjasinväliin ja sanaväliin tekstissä. Sen sijaan fontin koolle ei ole asetettu selkeää kriteeriä, mutta sen tulee olla tämän kohdan mukaisesti käyttöolosuhteisiin nähden riittävä. Lisäksi myös kontrastin osalta on asetettu vähimmäisarvot WCAG-kriteereissä.

Pykälän 6 kohdan mukaan tietoja on täydennettävä muun kuin tekstisisältönsä osalta esittämällä sisältö myös vaihtoehtoisessa muodossa. Esimerkiksi kaavioihin tulee sisällyttää tekstikuvaukset, joissa selitetään keskeiset johtopäätökset. Myös WCAG-kriteerit (erityisesti kriteeri 1.1.1) velvoittavat tarjoamaan vaihtoehtoisen tekstin.

Pykälän 7 kohdan mukaan palvelun tarjoamisessa on annettava tarvittavat sähköiset tiedot johdonmukaisella ja riittävällä tavalla siten, että palvelut tietoineen on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti. Säännös edellyttää, että palvelut tietoineen on käyttäjän kannalta helposti havaittavissa. Esimerkiksi, jos tietoa annetaan kuvan muodossa, tulee sama tieto välittää myös tekstimuotoisena. Palvelujen hallittavuus tarkoittaa muun muassa sitä, että verkkosivuilla on oltava mahdollista navigoida vain näppäimistön avulla.

Pykälä vastaa esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III kohdan b vaatimuksia tietojen antamisesta.

3 § Toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset

Asetuksen kolmas pykälä sisältää niin sanotut suorituskykykriteerit, jotka liittyvät palvelujen toimintatapoihin. Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson VII mukaiset toiminnallista suorituskykyä käsittelevät vaatimukset vastaavat EN 301 549 standardin lausekkeen 4.2. vaatimuksia.

Ehdotetun 1 kohdan mukaisesti palvelulla tulee olla vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä näkökykyä, jos palvelulla on visuaalisia käyttötapoja. Edellä mainitussa EN-standardin vastaavassa vaatimuksessa todetaan, että hyvin ja loogisesti koostettu rakenne palvelussa mahdollistaa palvelun tunnistamisen, siinä navigoinnin ja vuorovaikutuksen ilman näkökykyä.

Pykälän 2 kohdan mukaan palvelulla, jolla on visuaalisia käyttötapoja, tulee olla vähintään yksi käyttötapa, joka mahdollistaa palvelun käytön rajoittuneella näkökyvyllä. EN 301 549 standardin mukaisesti tämä vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi, jos palvelussa voi suurentaa tai pienentää tarvittavia kohtia ja hallita kirkkautta ja kontrastia.

Pykälän 3 kohdan mukaan palvelulla tulee olla vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä käyttäjältä kykyä erottaa värejä, mikäli palvelulla on visuaalisia käyttötapoja. EN 301 549 standardin lausekkeen 4.2.3 mukaan palvelu, jolla on merkittäviä värikoodattuja toimintoja, voi edesauttaa tämän vaatimuksen täyttymistä siten, että värikoodattuihin toimintoihin liitetään myös muita tunnistettavia piirteitä, joilla käyttäjät voivat erottaa nämä värien lisäksi.

Pykälän 4 kohdan mukaan palvelulla, jolla on kuuloon perustuvia käyttötapoja, tulee olla vähintään yksi käyttötapa joka ei edellytä kuuloa. Standardin EN 301 549 mukaan tämän vaatimuksen täyttymistä edesauttaa visuaalisten käyttötapojen ja esimerkiksi viittomakielen käyttäminen palvelussa.

Pykälän 5 kohdan mukaan palvelulla, jolla on kuuloon perustuvia käyttötapoja, on oltava vähintään yksi käyttötapa, johon liittyy tehostettuja ääniominaisuuksia, joiden avulla huonokuuloiset voivat käyttää palvelua. Edellä mainitussa standardissa esimerkiksi äänenlaadun parantaminen, taustamelun vaimentaminen ja äänenvoimakkuuden säätömahdollisuuksien parantaminen voi auttaa palvelua täyttämään tämän vaatimuksen. Lisäksi mahdollisuus käyttää palvelussa apuvälineitä ja kohdassa 4 mainitut toimenpiteet mahdollistavat tämän vaatimuksen täyttämisen.

Pykälän 6 kohdan mukaan palvelun, joka edellyttää käyttäjiltä puheen tuottoa, on mahdollistettava vähintään yksi käyttötapa, joka ei edellytä puheen tuottoa. Tämä voi EN 301 549 standardin mukaisesti tarkoittaa sitä, että palvelua tulisi olla mahdollista käyttää esimerkiksi näppäimistöllä, kynällä tai kosketukseen perustuen.

Pykälän 7 kohdan mukaan palvelulla, joka edellyttää manuaalista toimintaa, on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka ansiosta käyttäjät voivat käyttää tuotetta vaihtoehtoisilla tavoilla, jotka eivät edellytä hienomotoriikkaa, manipulointia tai käsivoimia eivätkä useamman kuin yhden hallintatoiminnon käyttöä samanaikaisesti. Tämä voi tarkoittaa sitä, että henkilöt eivät pysty suorittamaan hienomotoriikkaa edellyttäviä toimintoja, erilaisista vaihtoehtoista riippuvia eleitä, puristamista, ranteen kääntämistä, tiukkaa

tarttumista tai samanaikaisia manuaalisia toimia. Jotta tällaiset henkilöt voivat kuitenkin käyttää palvelua, voi ratkaisuna olla yhden käden toiminnot tai käyttöliittymät, jotka tunnistavat puheen. Lisäksi käyttötavat, jotka eivät edellytä käsivoimia voivat auttaa vaatimuksen täyttämässä EN 301 549 standardin mukaisesti.

Pykälän 8 kohdan mukaan palvelulla, jolla on manuaalisia käyttötapoja, on oltava vähintään yksi käyttötapa, jonka avulla henkilöt, joiden ulottuvuus ja voimat ovat rajoitetut, voivat käyttää palvelua. Tätä vaatimusta voidaan pyrkiä täyttämään sillä, että palvelun suunnittelussa otetaan huomioon esimerkiksi pyörätuolia käyttävien henkilöiden tarpeet miettiessä palvelun operatiivisten elementtien sijoittamista.

Pykälän 9 kohdan mukaan palvelulla on oltava vähintään yksi käyttötapa, jota on sen ominaisuuksien vuoksi yksinkertaisempi ja helpompi käyttää. EN 301 549 standardin vastaavassa vaatimuksessa esitetään, että tämän vaatimuksen täyttämistä voi pyrkiä toteuttamaan esimerkiksi virhemerkinnöin ja ehdotuksin tai tarjoamalla

äänivaihtoehdon tekstile. Lisäksi vaatimuksia voi pyrkiä täyttämään tarjoamalla palvelussa oikeinkirjoitusapua, ennakoivaa tekstinsyöttöä tai asettamalla tarvittavat toiminnot helposti seurattavaan järjestykseen.

Pykälän 10 kohta edellyttää, että mikäli palvelussa on esteettömyyden varmistavia ominaisuuksia, sillä on oltava vähintään yksi käyttötapa, jossa käyttäjän yksityisyys on turvattu, kun esteettömyyden mahdollistavia ominaisuuksia käytetään. EN 301 549 standardin vastaavan vaatimuksen mukaisesti tämä vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi mahdollistamalla käyttäjälle kuulokkeiden käyttö yksityistä kuuntelua varten tai sallimalla käyttäjälle hallinta oikeudellisiin ja taloudellisiin tietoihin sekä henkilötietoihin.

Toiminnallista suorituskkyä koskevat vaatimukset ovat herättäneet kysymyksiä monissa jäsenmaissa, mukaan lukien Suomessa. Komissio onkin selventämässä vaatimusten sisältöä jäsenmaille toukokuussa seuraavan kokouksen yhteydessä. Aikataulusyistä kansallisesti tulee kuitenkin edetä jo ennen tätä kokousta.

Voimaantulo

Asetusten on tarkoitus tulla voimaan 28.6.2022, joka on esteettömyysdirektiivin vaatimusten kansallisen täytäntöönpanon aikataulu.